

FITXA IDENTIFICATIVA	
Dades de l'assignatura	
Codi	90249
Nom	Historia Antigua de España
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	CASTELLANO
Curs acadèmic	2023/2024

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos estudios en Historia de España	1º	1º

Professorat	Departament
Antonio C. Ledo Caballero	Prehistoria, Arqueología e Historia Antigua
Manuel Albaladejo Vivero	Prehistoria, Arqueología e Historia Antigua

Descripció general de la matèria (max.5 línies)
La asignatura se centrará en el estudio de las comunidades y culturas indígenas hispanas prerromanas, la presencia colonizadora, fenicia, griega y cartaginesa, y la evolución histórica de las tierras peninsulares en época romana, hasta enlazar con el mundo visigodo.

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1. PUEBLOS COLONIZADORES.	1- La llegada de fenicios, griegos y cartagineses
2. LOS PUEBLOS Y CULTURAS INDÍGENAS PRERROMANAS	2- Génesis y desarrollo de las culturas tartésica, ibérica e indoeuropea en la Península
3. LOS CARTAGINESES. EL CONFLICTO CON ROMA	3-La conquista cartaginesa a partir de los Barca. La Segunda Guerra Púnica en la Península.
4. LA HISPANIA ROMANA DESDE AUGUSTO A LA DINASTÍA DE LOS FLAVIOS (27 A.C. - 98 D.C.).	4-Proceso de conquista militar romana. Organización del territorio hispano en los siglos II-I a. C. Las guerras civiles. Augusto y la reorganización del Imperio. Las provincias hispanas entre el reinado de Augusto y la dinastía Flavia.
5. HISPANIA BAJO LOS EMPERADORES ANTONINOS Y SEVEROS (96 - 235 D.C.)	5- Las provincias hispanas en la dinastía Antonina. La guerra civil y la dinastía Severa.
6. ADMINISTRACIÓN, ECONOMÍA Y SOCIEDAD EN LA HISPANIA ALTOIMPERIAL	6-Organización provincial. Grupos sociales. Recursos económicos (siglos I-III d. C.)
7. LA CRISIS DEL SIGLO III. HISPANIA DURANTE EL BAJO IMPERIO (235-476 d. C.)	7-La incidencia de la crisis general romana (235-284 d. C.). Las reformas de Diocleciano y Constantino. Economía y grupos sociales.
8. LOS VISIGODOS EN HISPANIA	El cristianismo.

	8. La llegada de los pueblos bárbaros. Los visigodos como aliados de Roma. El reino de los visigodos.
--	---

Metodologia docent
Se desarrollará una metodología activa y participativa a fin de potenciar un aprendizaje significativo de los conocimientos y el desarrollo de las competencias propias de la materia.

Avaluació
És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques
-Arce, J., <i>El último siglo de la España romana</i>, 284-409, Madrid, 1994, Alianza. -Blázquez, J. M. et alii, <i>Historia de España Antigua II</i>. Hispania Romana, Madrid, 1988. -Curchin, L. A., <i>La Hispania romana. Conquista y asimilación</i>, Madrid, 1996, Gredos. -Díaz Martínez, P. C.; Martínez Maza, C.; Sanz Huesma, F. J., <i>Hispania tardoantigua y visigoda</i>, Madrid, 2007, Istmo. -García Moreno, L. A., <i>España en la edad antigua: Hispania romana y visigoda</i>, Madrid, 1988, Anaya. -García Moreno, L. A., <i>Historia de la España visigoda</i>, Madrid, 2008 (1ª ed. 1998). -Knapp, C., <i>Aspects of the Roman Experience in Iberia 206-100 B. C.</i>, Vitoria, 1977. -Muñiz, J., <i>El sistema fiscal en la España romana (República y Alto Imperio)</i>, Huelva, 1980. -Plácido, D., <i>Las provincias hispanas durante el Alto Imperio romano</i>, Madrid, 2008, Istmo. -Rodríguez Colmenero, A., <i>Augusto e Hispania. Conquista y organización del norte peninsular</i>, Bilbao, 1979. -Roldán, J. M., <i>Historia de Roma I. La República romana</i>. Madrid, 1999: -Roldán Hervas, J. M.; Wulff Alonso, F., <i>Citerior y Ulterior. Las provincias romanas de Hispania en la era republicana</i>, Madrid, 2001.

FITXA IDENTIFICATIVA	
Dades de l'assignatura	
Codi	90250
Nom	Política, institucions i sistemes de poder a la monarquia hispànica (segles XVI-XVIII)
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Castellà
Curs acadèmic	2023/2024

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos estudios en Historia de España	1	1

Professorat	Departament
Nuria Verdet Martínez	Història Moderna i Contemporània

Descripció general de la matèria (max.5 línies)
L'objectiu és oferir als estudiants un coneixement general de l'evolució política de la Monarquia Hispànica des de la unió de Corones fins al final de l'Antic Règim. Per una banda, des del punt de vista interior, és a dir, l'organització político-institucional, les relacions entre els seus diversos components i territoris i la pluralitat jurídica i institucional de cadascun d'ells. D'altra, la projecció exterior hispànica i les relacions amb les altres potències del període.

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1. L'hegemonia hispànica, 1479-1598: els Reis Catòlics i la formació de la Monarquia	Tema 1. La formación de la Monarquía Hispánica (c. 1470-1516) 1.1 Señores, ciudades y Corona en Castilla y Aragón 1.2 La vía monárquica. Los Reyes Católicos: unión, gobierno y justicia 1.3 La expansión de la Monarquía Tema 2. Gobernar el mundo (1516-1598) 2.1 La ruptura del equilibrio: Comunidades y Germanías 2.2 La Monarquía como conquista 2.3 Administrar la hegemonía: diplomacia, guerra y defensa
2. Decadència i crisi de la monarquia, 1598-1714	Tema 3. La Monarquía convulsa (1598-1665) 3.1 Arbitrismo y valimiento. Auge y caída del duque de Lerma 3.2 Las reformas del conde-duque de Olivares

3. El segle del Reformisme i la Il·lustració, 1714-1808	3.3 Entre la pax hispanica y la pérdida de la hegemonía Tema 4. La Monarquía en transición (1665-1715) 4.1 “El mejor rey que ha tenido España” 4.2 Corte e imperio en vísperas de la extinción dinástica. 4.3 La entronización de la Casa de Borbón: Guerra de Sucesión y Nueva Planta Tema 5. Los primeros Borbones (1715-1759) 5.1 La época de Felipe V, nuevo Estado, nuevas elites 5.2 Fernando VI y la crisis de 1754 5.3 La política exterior: irredentismo mediterráneo y neutralidad Tema 6. Reformismo y crisis del Estado (1759-1808) 6.1 Carlos III, absolutismo e ilustración 6.2 Carlos IV, apogeo y crisis del reformismo 6.3 La política exterior: el Atlántico y la órbita francesa
--	--

Metodologia docent	
CLASSES PRESENCIALS TEÒRICO-PRÀCTIQUES Les classes combinaran les explicacions dels continguts teòrics del programa per part del professor amb anàlisis o comentaris pràctics de materials diversos (textos, mapes etc.). En ambdues activitats es fomentarà la participació dels estudiants.	

Avaluació	
És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d’Apte s’obtindrà quan l’assistència de l’alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l’aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d’avaluació contínua. En altre cas, l’alumne apareixerà a les actes com No presentat.	

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques
AMALRIC, Jean Pierre – DOMERGUE, Lucienne, La España de la Ilustración (1700-1833), Barcelona, Crítica, 2001 ELLIOTT, John H., La España Imperial, 1469-1714, Barcelona, Vicens Vives, 1974 FLORISTÁN IMÍZCOZ, Alfredo (coord.), Historia de España en la Edad Moderna, Barcelona, Ariel, 2004 KOENIGSBERGER, Helmut G., La práctica del Imperio, Madrid, Alianza, 1989 LYNCH, John, Los Austrias (1516-1598), Barcelona, Península, 1993 LYNCH, John, Los Austrias (1598-1700, Barcelona, Península, 1993

LYNCH, John, El siglo XVIII, Barcelona, Crítica, 1991
MARTÍNEZ RUIZ, Enrique – GIMÉNEZ LÓPEZ, Enrique – ARMILLAS VICENTE, José Antonio –
MAQUEDA ABREU, Consuelo, La España Moderna, Madrid, Istmo, 1992
RUIZ IBÁÑEZ, José Javier – SABATINI, GAETANO, “Monarchy as conquest: violence, social
opportunity, and political stability in the establishment of the Hispanic Monarchy”, en
Journal of Modern History, 81 (2009), págs. 501-536
RUIZ IBÁÑEZ, José Javier – VINCENT, Bernard, Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad, en la
colección Historia de España 3er Milenio, Madrid, Síntesis, 2007
YUN CASALILLA, Bartolomé, Marte contra Minerva. El precio del imperio español, c. 1450-
1600, Barcelona, Crítica, 2004

Lecturas complementarias:

ÁLVAREZ-OSSORIO ALVARIÑO, Antonio – GARCÍA GARCÍA, Bernardo J. (eds.), La Monarquía
de las naciones. Patria, nación y naturaleza en la Monarquía de España, Madrid, Fundación
Carlos de Amberes, 2004
BENNASSAR, Bartolomé, La España de los Austrias (1516-1700), Barcelona, Crítica, 2001
EGIDO LÓPEZ, Teófanés, España en el reinado de Carlos IV, Madrid, Ediciones 19, 2015
ELLIOTT, John H., España en Europa. Estudios de historia comparada, Valencia, PUV, 2002
ELLIOTT, John H., España, Europa y el mundo de ultramar (1500-1800), Madrid, Taurus, 2009
FERNÁNDEZ ALBALADEJO, Pablo, Fragmentos de monarquía. Trabajos de historia política,
Madrid, Alianza, 1992
LA PARRA, Emilio, Manuel Godoy: la aventura del poder, Barcelona, Tusquets, 2002
LÓPEZ CORDÓN, M^a Victoria – PÉREZ SAMPER, M^a Ángeles – MARTÍNEZ DE SAS, M^a Teresa,
La Casa de Borbón. Familia, corte y política, vol. I, Madrid, Alianza, 2000
MANTECÓN MOVELLÁN, Tomás Antonio, España en tiempos de la Ilustración. Los desafíos
del siglo XVIII, Madrid, Alianza Editorial, 2013
PÉREZ SAMPER, M^a Ángeles, La España del Siglo de las Luces, Barcelona, Ariel, 2000
STRADLING, Robert A., Europa y el declive de la estructura imperial española, 1580-1720,
Madrid, Cátedra, 1989.

FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'assignatura	
Codi	90251
Nom	De la Mediterrània a l'Atlàntic. Economia i Societat a l'Espanya Moderna
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Castellà
Curs acadèmic	2023/2024

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos estudios en Historia de España	1	1er

Professorat	Departament
Daniel Muñoz Navarro	Història Moderna i Contemporània

Descripció general de la matèria (max.5 línies)

Aquesta assignatura té com a propòsit essencial oferir als estudiants un coneixement especialitzat de la evolució econòmica, l'organització social i les manifestacions culturals a l'Espanya de l'època moderna, posant atenció als processos de canvi i resistència que es van produir durant aquest període. Així mateix, pretén abordar el paper dels imperis ibèrics en el procés de mundialització de l'economia i primera globalització.

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1. L'economia espanyola en l'època moderna. Estructures i evolució	1.1- Les contradiccions del creixement econòmic de segle XVI 1.2- Crisi i reestructuració de l'economia espanyola en el segle XVII 1.3- Creixement i transformacions econòmiques en el segle XVIII
2. La societat espanyola en els temps moderns	2.1- Les classes privilegiades 2.2- La societat urbana 2.3- La societat rural

Metodologia docent

CLASSES PRESENCIALS TEÒRICO-PRÀCTIQUES

Les classes combinaran les explicacions dels continguts teòrics del programa per part del professor amb anàlisis o comentaris pràctics de materials diversos (textos, mapes etc.). En ambdues activitats es fomentarà la participació dels estudiants.

Avaluació	
És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.	

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques
ALVAR, A. et al.: La economía en la España Moderna. Madrid, 2006. ARDIT, M.: El siglo de las Luces. Economía. Madrid, 2007. ATIENZA, Á.: Tiempos de conventos. Una historia social de las fundaciones en la España Moderna, Madrid, 2008. BARRIO GOZALO, M.: El clero en la España Moderna, Córdoba, 2010. CASEY, J.: España en la Edad Moderna: una historia social, Valencia, 2001. DOMÍNGUEZ ORTIZ, A. y ALVAR EZQUERRA, A.: La sociedad española en la Edad Moderna, Madrid, 2005. FERNANDEZ, R.: Historia de España: La economía del siglo XVIII. Madrid, 2004. FLORISTÁN, A. (coord.): Historia de España en la Edad Moderna, Madrid, 2004. GARCÍA FERNÁNDEZ, M.: La economía española en los siglos XVI, XVII y XVIII. San Sebastian de los Reyes (Madrid), 2002. GIL FERNÁNDEZ, V. et al., La cultura española en la Edad Moderna, Madrid, 2004. MARAVALL, J.A.: La cultura del Barroco, Barcelona, 1986. MARCOS MARTIN, A.: España en los siglos XVI, XVII y XVIII. Economía y Sociedad. Barcelona, 2000. MESTRE SANCHIS, A.: La Ilustración española, Madrid, 1998. MOLAS RIBALTA, P. y otros, Manual de Historia de España. 3. Edad Moderna, 1474- 1808, Madrid, 1988. MOLAS RIBALTA, P.: La burguesía mercantil en la España del Antiguo Régimen, Madrid, 1985. RUIZ TORRES, P.: Reformismo e Ilustración. Vol. 5 de Historia de España (J. Fontana y R. Villares, dirs.). Barcelona, 2008. SORIA MESA, E.: La nobleza en la España moderna, Madrid, 2013. YNDURÁIN, D.: Humanismo y Renacimiento en España, Madrid, 1994.

FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'assignatura	
Codi	90252
Nom	La Península Ibèrica a l'edat mitjana
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Valencià
Curs acadèmic	2023/2024

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos estudios en Historia de España	1º	2º

Professorat	Departament
Frederic Aparisi	Història Medieval

Descripció general de la matèria (max.5 línies)

S'ocupa de marcar les successives etapes històriques que pauten l'evolució històrica de la Península Ibèrica entre els segles V i XV: regne visigot, al-Andalus; orígens i expansió dels regnes cristians; estructuració territorial baix-medieval als diversos regnes (Lleó-Castella, Portugal, Granada, Navarra i Corona d'Aragó).

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1. El regne visigot	1. S'analitza l'evolució històrica dels segles Vè-VIIIé
2. L'Islam en Occident: al-Andalus (s. VIII-XI)	2. S'analitza l'evolució històrica dels segles VIIIé-XIé amb la conquesta i assentament musulmans
3. La formació dels regnes i comtats cristians (segles VIII-X).	3. S'analitza l'organització de les societats cristianes en el segles anteriors al feudalisme
4. Conquesta i colonització (s. XI-XV)	4. S'estudia l'expansió territorial de la Corona de Castella en el context europeu
5. La pluralitat política a la Península Ibèrica (segles XI-XV)	5. S'estudia l'evolució política dels diferents regnes peninsulars particularment Navarra, Portugal i Granada.

Metodologia docent

Es desenvoluparà una metodologia activa i participativa per tal de potenciar un aprenentatge significatiu dels coneixements i el desenvolupament de les competències pròpies de la matèria.

Avaluació

És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques

ÁLVAREZ, I., *La Plena Edad Media, Siglos XII/XIII*, Madrid, Síntesis, 2003.

BELENGUER, E. *Los Trastámara. El primer linaje real de poder político en España*, Barcelona, Pasado-Presente, 2019.

GUICHARD, P., *Al-Andalus frente a la conquista cristiana : los musulmanes de Valencia (siglos XI-XV)*, Valencia, PUV, 2001.

GUINOT, E., *La Baja Edad Media en los siglos XIV-XV. Economía y sociedad*, en *Historia de España* 3º milenio, vol. 9, Madrid, Síntesis, 2003.

ISLA, A., *La alta edad media: siglos VIII-XI*, Barcelona, Síntesis, 2002.

MIRANDA, F., i GUERRERO, Y., *Medieval: territorios, sociedades y culturas*, Madrid, Sílex, 2008.

MONSALVO, J. M., *La Baja Edad Media en los siglos XIV-XV: política y cultura*, Madrid, Síntesis, 2000.

FITXA IDENTIFICATIVA	
Dades de l'assignatura	
Codi	90253
Nom	La Corona d'Aragó a l'edat mitjana
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Valencià
Curs acadèmic	2023/2024

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos estudios en Historia de España	1º	2º

Professorat	Departament
Frederic Aparisi	Història Medieval

Descripció general de la matèria (max.5 línies)
S'ocupa de marcar les successives etapes històriques que pauten l'evolució històrica de la Corona d'Aragó entre els segles VIII i XVI: els comtats pirinencs, la conquesta musulmana i la implantació de la societat feudal. Així mateix es revisaran els nivells de vida dels diferents grups socials de la societat feudal.

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1-Formació de la Corona d'Aragó. De l'època carolíngia al segle XIII.	1. S'analitza la formació de la Corona d'Aragó i l'expansió a ambdues bandes dels Pirineus
2- De la monarquia feudal a l'autoritària	2. S'analitza el procés de conquesta i la construcció de l'Estat als segles XIII, XIV i XV.
3- Creixement, col·lapse i reeixida medieval	3. S'analitza el creixement del segle XIII, les dificultats del XIV i la reeixida posterior del segle XV amb les variacions regionals.
4-Viure a l'edat Mitjana	4. S'analitza les formes de consum i els nivells de vida dels individus a l'edat mitjana

Metodologia docent

Es desenvoluparà una metodologia activa i participativa per tal de potenciar un aprenentatge significatiu dels coneixements i el desenvolupament de les competències pròpies de la matèria.

Avaluació

És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques

BAYDAL, V. *Els valencians, des de quan són valencians?*, Catarroja, Afers, 2016.

BELENGUER, E. *La fi de la dinastia catalana. Joan I i Martí l'Humà*, Catarroja-Barcelona, Afers, 2021.

BELENGUER, E. *Los Trastámara. El primer linaje real de poder político en España*, Barcelona, Pasado-Presente, 2019.

BELENGUER, E. *Vida i regnat de Pere el Cerimoniós (1319-1387)*, Lleida, Pagès, 2015.

GUINOT, E., *La Baja Edad Media en los siglos XIV-XV. Economía y sociedad*, en *Historia de España* 3º milenio, vol. 9, Madrid, Síntesis, 2003.

NARBONA, R., *En l'horitzó de la història ibèrica (segles V-XV)*, Catarroja-Barcelona, Editorial Afers, 2015.

SALRACH, J. M. (2002), *Entre Roma i el Renaixement: història i textos de l'Occident medieval*, Vic, Editorial Eumo.

FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'assignatura	
Codi	90254
Nom	Orígenes de la España Contemporánea
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Castellà/Valencià
Curs acadèmic	2022/2023

Itinerari	Curs	Quadrimestre
Altos Estudios en Historia de España	1	2

Professorat	Departament
Esther García Moscardó	Àrea d'Història Contemporània/ Departament d'Història Moderna i Contemporània

Descripció general de la matèria (max.5 línies)

L'objectiu d'aquesta assignatura és oferir una introducció a les principals dinàmiques de la història d'Espanya entre 1808 i 1868. S'abordaran aspectes d'història política, social i cultural d'Espanya. L'estudi de la història d'Espanya es farà des d'una perspectiva d'història comparada amb l'entron europeu

Llistat de continguts	Descripció de continguts
1-La Guerra del Francès (1808-1814) 2-La Revolució liberal en Espanya 3-Els canvis econòmics i socials del segle XIX 4-Monarquia i República: Moviments socials i polítics. 5-Gènere en el segle XIX espanyol. 6-Les cultures espanyoles al segle XIX	

Metodologia docent	
Teórico-pràctica.	

Avaluació	
És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.	

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques

- ÁLVAREZ JUNCO, José: *Mater Dolorosa: la idea de España en el siglo XIX*, Madrid, Taurus, 2001.
- ANDREU MIRALLES, Xavier: *La invención de España*, Madrid, Taurus, 2017.
- BURDIEL, Isabel: *Isabel II*, Madrid, Taurus, 2016
- CARRERAS, Albert, TAFUNELL, Albert, *Entre el Imperio y la globalización. Historia económica de la España contemporánea*, Barcelona, Crítica, 2018
- RADCLIFF, Pamela B: *La España contemporánea desde 1808 hasta nuestros días*, Barcelona, Ariel, 2017



FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'assignatura	
Codi	90255
Nom	Mobilització social i política de masses en Espanya
Crèdits	2
Hores	20
Idioma	Castellà/Valencià
Curs acadèmic	2022/2023

Itinerari	Curs	Quadrimestre
ALTOS ESTUDIOS EN HISTORIA DE ESPAÑA	1	2

Professorat	Departament
Aurelio Martí Bataller	Àrea d'Història Contemporània/ Història Moderna i Contemporània

Descripció general de la matèria (max.5 línies)

Aquest mòdul pretén acostar l'alumnat a qüestions clau de la història contemporània d'Espanya. Amb una cronologia que s'estén des de les dècades centrals de 1868 fins al final de la Guerra Civil. Entre altres aspectes, s'analitzarà el procés de construcció i l'impacte de la societat, política, cultura i economia de masses.

Llistat de continguts	Descripció de continguts
Tema 1. La Revolució Gloriosa i el Sexenni democràtic (1868-1874).	Després d'anys de monopoli polític moderat, la revolució de setembre de 1868 va suposar no només l'expulsió dels Borbons, sinó també l'obertura de processos sociopolítics complementaris. Per una banda, l'assentament de la participació política igualitària (ja fóra amb una monarquia constitucional o una república) a través del sufragi universal plasmat en les constitucions de 1869 i 1873; i, per altra, en la mobilització social des de diferents vessants: cantonalisme, moviment obrer de l'Internacional, guerra carlina i republicanisme de diferent caire. L'acció social que havia sigut pròpia del món urbà fins aleshores, ara es feia més complexa i es traslladava a altres indrets.
Tema 2. La incontenible presència de les masses (1874-1923)	L'extensa mobilització que va protagonitzar el Sexenni va tindre com a contrapunt el règim de la Restauració, posat en marxa a partir de 1874. L'objectiu fonamental va ser establir el sistema a través d'un pacte d'elits que suposava l'exclusió de la majoria de la societat. Allò es va plasmar primer en la reinstauració del sufragi

Tema 3. La Dictadura de Primo de Rivera	censatari i, a partir de 1890, en la manipulació de l'universal. Ara bé, la major complexitat de la societat espanyola va suposar l'arrelament de moviments contestataris al statu quo polític, tant des de la dreta (catòlics, carlins, mauristes) com des de l'esquerra (republicans, socialistes i anarquistes), que defensaven una major inclusió dels sectors socials més baixos a la política, tot i que amb objectius i pràctiques ben diferents. Igualment, el moviment feminista es va anar desenvolupant tant en solitari com en connexió amb aquelles cultures polítiques per a reivindicar una major igualtat de gènere en matèria social, política i laboral. A aquest major dinamisme es va afegir, a més, l'acceleració del procés de nacionalització de la població, no només en un sentit espanyolista, sinó també des d'identitats nacionals alternatives a l'espanyola. D'aquesta manera, la mobilització de les masses va acabar sent un dels principals problemes irresolts per les elits de la Restauració que van ser incapaces de reformar el règim en un sentit inclusiu i acabaren apostant per augmentar l'exclusió en forma de dictadura militar. En un moment de retrocés de la democràcia a tota Europa i amb l'exemple del feixisme italià, la dictadura encapçalada pel general Miguel Primo de Rivera va tindre un doble objectiu: frenar la mobilització democratitzadora del final de la Restauració alhora que intentava difondre els tres pilars que van esdevindre característics del seu règim: corporativisme, catolicisme i nacionalisme espanyol. En un primer moment, va tindre èxit en el desmuntatge del liberalisme oligàrquic anterior, però quan va començar la tasca d'institucionalització de la dictadura, començaren les primeres respostes contra la dictadura: estudiants, primer, i després republicans i obrers, obrien una profunda escletxa que només va tancar-se amb la dimissió del dictador i, finalment, la caiguda de la Monarquia d'Alfons XIII. Tema 4. La II República La República nascuda en 1931 va obrir nous espais de mobilització i llibertat que van posar damunt la taula problemàtiques que venien arrossegant-se des de feia dècades. Per això, reforma, democràcia i república van romandre inextricablement unides per a aquells que van
---	---

	portar a la realitat el nou règim, concretant-se en un plural y divers programa reformista que va ser aprovat entre 1931 i 1933. Aquest programa va provocar la reorganització d'una dreta que es trobava desbaratada en 1931, i la seua victòria a les eleccions de 1933 va suposar la posada en marxa d'un procés correctiu del reformisme. Aquest revisionisme va ser el punt d'arrancada de la massificació de l'antifeixisme a Espanya, on, a més de la defensa de la democràcia front a una dreta que coquetejava amb els feixistes i reaccionaris europeus, es perseguia la implementació d'un ambiciós programa reformista en allò polític, econòmic, social i cultural. Aquest programa va ser el guanyador de les eleccions de febrer de 1936, plasmat en una coalició electoral interclassista denominada Front Popular, i el seu desenvolupament polític es va ensopegar amb l'intent de desmuntatge de la democràcia que va ser el colp d'estat del 18 de juliol de 1936, transformat per la resposta social en una llarga i cruenta guerra civil.
--	--

Metodologia docent	
Classes presencials d'activitat a l'aula habitual de l'assignatura o del grup. Aquestes classes combinen la dinàmica de lliçó magistral participativa amb altres metodologies com els debats i les discussions col·lectives. A més de la bibliografia general que es detalla a continuació, es farà referència a textos i documents audiovisuals que puguin oferir una perspectiva més ampla dels continguts del programa que es tractaran a l'aula. Així mateix, serà possible la realització d'activitats fora de l'aula com visites guiades a poblacions, museus, assistència a conferències, etc.	

Avaluació	
És obligatòria i correspon al professorat. La qualificació d'Apte s'obtindrà quan l'assistència de l'alumne supere el 80% de les classes presencials (cal signar cada sessió) i es demostre l'aprofitament dels coneixements mitjançant un sistema d'avaluació contínua. En altre cas, l'alumne apareixerà a les actes com No presentat.	

Referències bàsiques de la matèria: bibliogràfiques/ webgràfiques
AGUADO, Ana i RAMOS, M ^a Dolores: <i>La modernización de España (1917-1939): cultura y vida cotidiana</i> , Madrid, Síntesis, 2002.
ÁLVAREZ JUNCO, José: <i>Mater Dolorosa: la idea de España en el siglo XIX</i> , Madrid, Taurus, 2001.
BAHAMONDE, Ángel i MARTÍNEZ, Jesús A.: <i>Historia de España. Siglo XIX</i> , Madrid, Cátedra, 2004.

BARRIO, Ángeles: <i>La modernización de España (1917-1939). Política y Sociedad</i> , Madrid, Síntesis, 2004.
CANAL, Jordi (dir.): <i>Historia contemporánea de España</i> (2 volums), Madrid, Taurus, 2017.
CRUZ, Rafael: <i>Una revolución elegante. España, 1931</i> , Madrid, Alianza, 2013.
GARCÍA CARRIÓN, Marta: <i>Por un cine patrio: cultura cinematogràfica y nacionalismo español (1926-1936)</i> , València, PUV, 2013.
GONZÁLEZ CALLEJA, Eduardo i RIBAGORDA, Álvaro (eds.): <i>Luces y sombras del 14 de abril. La historiografía sobre la Segunda República española</i> , Madrid, Biblioteca Nueva, 2017.
HOLGUÍN, Sandie: <i>República de ciudadanos. Cultura e identidad nacional en la España republicana</i> , Barcelona, Crítica, 2003.
MARTÍN RAMOS, José Luis: <i>El Frente Popular. Victoria y derrota de la democracia en España</i> , Barcelona, Pasado y Presente, 2015.
MARTÍNEZ, Jesús A.: <i>España, siglo XX. Las capas de su historia (1898-2020)</i> , Madrid, Cátedra, 2020.
PÉREZ LEDESMA, Manuel i SAZ, Ismael (dirs.): <i>Historia de las culturas políticas en España y América Latina</i> (diversos volums), Madrid/Saragossa, Marcial Pons/PUZ, 2015.
QUIROGA, Alejandro: <i>Haciendo españoles. La nacionalización de las masas en la Dictadura de Primo de Rivera (1923-1930)</i> , Madrid, CEPC, 2008.
TOBOSO, Pilar: <i>Historia de España actual: desde la Segunda República hasta nuestros días</i> , Madrid, Síntesis, 2019.
URÍA, Jorge: <i>La España liberal (1868-1917). Cultura y vida cotidiana</i> , Madrid, Síntesis, 2008.